

України, ДВНЗ "КНЕУ ім. Вадима Гетьмана". – Київ: КНЕУ, 2020. – 464 с.

3. Ramazanov S.K. Future Production Systems (Green Innovation Economy of the Future). // *ACCESS Journal: Access to Science, Business, Innovation in Digital Economy* ISSN 2683-1007 (Online) 2020, 1(1), P. 6-8.

4. Sultan Ramazanov, Mariana Petrova. Development management and forecasting in a green innovative economy based on the integral dynamics model in the conditions of "Industry - 4.0". // *ACCESS Journal: Access to Science, Business, Innovation in Digital Economy* (Online) 2020, 1(1), P. 9-31.

5. Ramazanov, S.; Tishkov, B.; Honcharenko, O. and Hostryk, A. (2023). The Problem of Estimating the Sustainable Development of Technogenic Production System in According to Cognitive Factors in the Innovation Economy. In *Proceedings of 10th International Conference on Monitoring, Modeling&Management of Emergent Economy - M³E²*; ISBN 978-989-758-640-8, SciTePress, pages 196-203. DOI: 10.5220/0011932800003432.

6. Sultan Ramazanov and Oleksandr Honcharenko. The problem of estimating the sustainable development of the integrated technogenic industrial system. SHS Web of Conferences 107, 11002 (2021). M³N³, 2021. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202110711002>.

7. Sultan Ramazanov, Vitalina Babenko, Oleksandr Honcharenk. Information technologies for the industrial management of objects in an innovative economy under conditions of instability and development of Industry 4.0. - p.147-170. // *Advanced Trends in ICT for innovative Business Management* (1st ed.). *Collect monogr.* CRC Press. 2021. – 298 p. <https://doi.org/10.1201/9781003028932/>

Ревенко Д. С., Мостіпан І. Л.

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МОНІТОРИНГУ ОЦІНКИ РІВНЯ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Економічна безпека підприємництва є однією з найважливіших умов ефективного та стабільного функціонування та розвитку суб'єктів господарювання в умовах ринкової економіки. Під економічною безпекою підприємництва необхідно розуміти стан захищеності від зовнішніх та внутрішніх загроз, який забезпечує збереження та зростання економічного потенціалу, конкурентоспроможності та фінансової стійкості підприємств.

Для оцінки та забезпечення економічної безпеки підприємництва необхідно мати ефективну систему моніторингу, яка дозволяє виявляти, аналізувати та прогнозувати різні фактори, що впливають на рівень економічної безпеки, а також розробляти та реалізовувати заходи щодо її підвищення. Система моніторингу економічної безпеки підприємництва є складною та багаторівневою, оскільки вона повинна враховувати специфіку різних галузей, регіонів, форм власності та організаційно-правових форм, а також фінансовий стан і стадію життєвого циклу підприємств.

У науковій літературі існує багато підходів до формування системи моніторингу економічної безпеки підприємництва, які відрізняються за критеріями, показниками, методами, джерелами інформації та інструментами аналізу. Метою цього дослідження є розгляд основних підходів до формування системи моніторингу економічної безпеки підприємництва та порівняльний аналіз їх переваг та недоліків.

За джерелами інформації для моніторингу економічної безпеки підприємництва можна виділити два основних підходи: внутрішній та зовнішній. Внутрішній підхід передбачає використання інформації, яка надходить від самого підприємства або його структурних підрозділів. Ця інформація може бути отримана з бухгалтерської, фінансової, статистичної, маркетингової, управлінської та інших форм звітності підприємства. Внутрішній підхід

дозволяє оцінювати рівень економічної безпеки підприємства з урахуванням його індивідуальних особливостей, цілей, стратегій, ресурсів та потреб. Водночас, внутрішній підхід має такі недоліки, як обмеженість та недостовірність інформації, що надається підприємством, можливість маніпуляції даними, неврахування впливу зовнішніх факторів та загроз на економічну безпеку підприємства.

Зовнішній підхід базується на використанні інформації, яка надходить від зовнішніх джерел, таких як державні органи, наукові установи, аналітичні центри, рейтингові агентства, асоціації підприємців, конкуренти, партнери, клієнти, постачальники та інші суб'єкти ринку. Ця інформація може бути отримана з офіційних статистичних даних, наукових публікацій, аналітичних звітів, рейтингів, опитувань, експертних оцінок та інших джерел. Зовнішній підхід дозволяє оцінювати рівень економічної безпеки підприємства з урахуванням впливу макроекономічних, політичних, соціальних, технологічних, екологічних та інших факторів, що формують зовнішнє середовище діяльності підприємства. Водночас, зовнішній підхід має такі недоліки, як недостатність та застарілість інформації, що надається зовнішніми джерелами, неврахування специфіки та інтересів окремих підприємств, необхідність гармонізації та стандартизації показників та методів моніторингу.

За критеріями оцінки рівня економічної безпеки підприємництва можна виділити три основних підходи: абсолютний, порівняльний та комплексний. Абсолютний підхід передбачає використання одного або декількох показників, які характеризують рівень економічної безпеки підприємства за певними напрямками, такими як фінансова, комерційна, інноваційна, соціальна, екологічна та інші. Ці показники можуть бути виражені у відсотках, коефіцієнтах, балах, рейтингах тощо. Абсолютний підхід дозволяє визначати критичні та нормативні значення показників, що відповідають різним станам економічної безпеки підприємства: високому, достатньому, низькому, кризовому. Водночас, абсолютний підхід має такі недоліки, як ігнорування динаміки та тенденцій зміни показників, неможливість порівняння рівня економічної безпеки різних підприємств, неврахування взаємозв'язку та взаємозалежності різних напрямів економічної безпеки підприємства.

Порівняльний підхід передбачає використання одного або декількох показників, які характеризують рівень економічної безпеки підприємства в порівнянні з іншими підприємствами, галуззю, регіоном, країною або світом. Ці показники можуть бути виражені у відносних одиницях, таких як індекси, частки, різниці, відхилення тощо. Порівняльний підхід дозволяє визначати позицію підприємства на ринку, його конкурентоспроможність, переваги та недоліки відносно інших суб'єктів господарювання. Водночас, порівняльний підхід має такі недоліки, як залежність від якості та актуальності інформації про інші підприємства, неможливість врахування всіх факторів, що впливають на рівень економічної безпеки підприємства, неврахування внутрішніх цілей та стратегій підприємства.

Комплексний підхід передбачає використання сукупності показників, які характеризують рівень економічної безпеки підприємства за різними напрямками, а також їх інтеграцію в один узагальнений показник, який відображає загальний стан економічної безпеки підприємства. Цей показник може бути розрахований за допомогою різних методів, таких як адитивний, мультиплікативний, геометричний, арифметичний, гармонійний, експертний, факторний, кластерний, нейронний та інші. Комплексний підхід дозволяє враховувати багатогранність та багаторівневність економічної безпеки підприємства, а також її динаміку та перспективи. Водночас, комплексний підхід має такі недоліки, як складність та трудомісткість розрахунків, неоднозначність та суб'єктивність вибору показників та методів, необхідність валідації та верифікації отриманих результатів.

Таким чином, система моніторингу економічної безпеки підприємництва є важливим інструментом для оцінки та забезпечення ефективності та стійкості діяльності підприємств. У науковій літературі існує багато підходів до формування системи моніторингу економічної безпеки підприємництва, які мають свої переваги та недоліки. Вибір підходу залежить від цілей, задач, об'єктів та суб'єктів моніторингу, а також від наявності та якості інформації.

Оптимальним є такий підхід, який дозволяє отримати достовірну, актуальну, повну та зрозумілу інформацію про рівень економічної безпеки підприємства, а також про фактори, що його впливають, та заходи, що його підвищують.

Література:

1. Якименко Ю. М., Мужанова Т. М. Оцінка рівня економічної безпеки бізнесу при моніторингу підприємства //Економіка. Менеджмент. Бізнес. – 2015. – №. 4. – С. 78-84.
2. Живко З. Б. Експертне оцінювання при проведенні моніторингу системи економічної безпеки підприємства //Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. – 2014. – №. 28. – С. 111-116.
3. Штангрет А. М. Теоретико-методичні засади побудови системи моніторингу економічної безпеки підприємств авіаційної галузі //Науковий вісник НЛТУ України. – 2013. – Т. 23. – №. 12. – С. 206-211.
4. Живко З. Б. Механізм управління системою економічної безпеки підприємства //Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка. – 2014. – №. 3. – С. 37-42.
5. Малащенко В. Економічна безпека підприємства як чинник ефективного корпоративного управління //Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2011. – №. 3. – С. 283-291.
6. Ревенко Д.С. Методологія моделювання діагностики і управління стійкістю соціально-економічних систем : монографія. Харків : Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «Харк. авіац. ін-т», 2019. 320 с.